

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS NYOMDA

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop, (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — 750
Félévre — 390
Negyedévre — 200
Egy hónapra — 70
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 3 lei
Bukarestben — 3-50

Csehszlovákiában

Egy hónapra — 25 ck
Egy szám — 1-50 ck

1924 július 30 Szerda

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 108. szám

5684. Tamuz 28

Acuzăm guvernul!

E plin paharul amarăciunii.
Se sting cu încetul razele palide ale sperării, care până acum, în desamăgiriile și printre lacrimile desnađejei noastre, ca o „Fata Morgana” ne vrăjiau cu imaginea unui viitor mai bun. Nu există însă optimism atât de trainic, pe care șirul nesfârșit de suferințe și înjosiri să nu-l înfrângă. Chiar și Iob cel umilit și renunțat prin răbdarea lui dumnezeiască în a opta zi de suferință a deschis gura spre a-și blestema ziua în care s'a născut. Nu trece o zi peste capul evreimei din Ardeal, fără ca telegraful să nu aducă din diferite locuri ale țării, știrea unei noi grozăvii.

Atâtă vreme cât evreii, care până acum s'au oprit la marginea crimei ordinare, n'au adus vărsare de sânge și au respectat pragul templor, azi su rupt zăgazurile reținerii și au provocat fapte groasnice. În Careii-Mari, un jandarm brutal a omorât pe un evreu pacinic și blând, fără de nici o pricină, care să fie pricepută de mintea omenescă. Amănuntele omorului dovedesc neîndoios, că ucigșul a comis fapta sa din ura împotriva evreilor. După puține zile, oameni răi, cu intenții criminale, au încercat să arunce în aer sinagoga dintr'un sat, și numai mulțumită îndurării cerești, n'au căzut jertfă atentatului, mic și mare din comunitate. Tragedia evreiască din Jo-ășel trebuie să cutremure pe oricare om drept, căci acest fapt arată în modul cel mai evident, cât de adânc a lucrat otrava producătoare de ură.

Cele petrecute în Careii-Mari și în Jo-ășel, nu le putem privi ca fapte singuratică și datorite întâmplării, peste care se poate trece ușor cu ajutorul poliției. Aceste întâmplări sunt exteriorizări simptomatice și consecințe logice ale unei acțiuni îndreptată împotriva evreimei, acțiune, care dărează de multă vreme și e foarte bine organizată. Azi izbucnesc aici, mâine colo crime la fel, și vor izbucni mereu, e necesar să izbucnescă, atâta vreme cât timp atmosfera de azi și conștiința jafului nepedepsit vor pluti deasupra țării.

Cum au putut lucrurile să ajungă până aici? Care forțe au lucrat pentru ca cele mai elementare principii ale siguranței individului și averii să fie atât de tragic sdrucinate? Cine e vinovat de grozăviile petrecute?

Noi cari aici privim faptele cu ochi deschiși, neclintii și neobosiți, noi putem stabili, cu siguranță, legăturile ascunse și putem deosebi raportul între motiv și conștiință. Într'un stat înaintat și într'o societate organizată, numai atunci se pot petrece fapte, cum sunt cele smintite, când guvernul responsabil își dă la aceasta sprijinul fâțiș sau asentimentul ocult. Noi nu vrem să încordăm relațiunile, numind lucrurile cu numele adevărat, dar trebuie să constatăm, că există o legătură între atentatele antisemite și purtarea guvernului. *Stim bine, că guvernul n'a participat în mod activ la pregătirea lor: cu atitudinea sa neapăsătoare și îndoielnică a influențat însă enorm.*

Guvernul și organele lui subalterne nu și-au îndeplinit datoria și astfel pe drept s'a putut desvolta credința printre turburătorii irresponsabili, că împotriva evreimii se poate face orice, fără teamă de pedepă. Încercăm să arătăm diferitele etape ale acestor neîmpliniri de datorie, calea logică, care a dus la starea de azi. Din cronica ultimelor doi ani, în cele ce urmează, scoatem numai faptele cele mai caracteristice și mai importante. Iată geneza omorului din Careii-Mari și a exploziei din Jo-ășel:

1. Începând cu vara anului 1922, s'a răspândit în cuprinsul întregii țări, broșuri de sfățare antisemită. Aceste broșuri au acuzat evreimea de multe crime: trădare de patrie, înțelegere cu inamicul, omor ritual, comerț de fete, corumperea societății creștine, etc. Aceste invinuri n'au atins numai particularii, dar evreimea ca neam. Prin coloanele acestui ziar și prin petițiile oficiale înaintate autorităților, de nemămurate ori, am atras atenția guvernului, asupra acestor broșuri de sfățare și am cerut ca: sau să fie înaintați justiției auterii acestor broșuri, sau dacă guvernul crede că invinurile aduse evreimei sunt întemeiate, să fie chemată înaintea judecătorilor spre a da socoteală de crimele săptuite. Am declarat că suntem gata să comparăm la bară spre a apăra dreptatea noastră. Dar guvernul a rămas neapăsător și broșurile răspânditoare de venin s'au împărțit mai departe în sute și mii de exemplare printre ătenii lesne încredințori, până când otrăvirea sufletei s'a făcut. „Ostjüdische Zeitung” însă, care apare la Cernăuți, pentru că a scris, că nu trebuie să tolerăm fără reacție un bruscărire, a fost chemată la răspundere și a fost oprită să meargă în zona stării de asediu.

2. În 2. Noembrie 1922, s'a distrus mobilierul căminului studenților evrei din Cluj, localul Uniunii Naționale Evrești și tipografia Uj Kelet. La distrugere au fost de față mai mulți reprezentanți ai autorităților. Nu s'a făcut nici o cercetare serioasă a acestor vandalisme care au produs pagube de milioane și nimeni n'a simțit sabia justiției.

3. În timpul ultimilor ani, în Cluj și în provincie au fost în conținut scandaluri de stradă. Trezătorii pacinici au fost insultați și bătuiți crunt. Nici un făptuitor n'a fost chemat până azi înaintea judecății.

4. În legătură cu turburările antisemite, noi cunoaștem numai două sentințe: una condamnă pe avocatul Bacaloglu, atentatorul la viața redactorului din București, Rosenthal, la 50 lei amendă, pentru că a lovit de moarte pe un publicist respectat de toți; alta amendează cu

Vădöljuk a kormányt!

A keserűség pohara megtelt. Lassan-lassan szétfoszlanak azok a halvány reményágarak, amelyek eddig minden csalódáson és szomorúságon keresztül is egy jobb jövő delibáb-képeit rajzolták elénk. Nincsen olyan elpusztíthatatlan optimizmus, amelyet meg ne törne a szenvedések és megaláztatások végtelen sora. Hiszen a szenvedések nyolcadik napján még az alázatos és isteni türelmességű Hiób is szólásra nyitotta ajkait és megátkozta születése napját.

Alig mulik el nap az erdélyi zsidóság feje fölött, hogy újabb borzalom híretet hozza a táviró az ország különböző részeiből. A zsidóellenes hajzsa, amely eddig visszarettent a legszörnyűbb büntől; az embervér ontásától és elkerülte templomaink küszöbét, most áttörte a tartózkodás gátjait és iszonyu rémtettekben robbant ki. Nagykarolyban egy vérengző csendőr meggyilkolt egy ártatlan, szelidlelkű zsidót, minden emberileg érthető ok nélkül. A gyilkosság körülményei kétségbevonhatatlanul arra vallanak, hogy a gyilkos merőben zsidógyűlölőből követte el tettét. Alig néhány nappal e szörnyű esemény után tünős szándéku emberek egy kis falu zsidó templomát robbantották fel és csak az isteni gondviselés kegyelmének köszönhető, hogy az egész hitközség apraja-nagyja nem esett a vad merénylet áldozatává. A jászahelyi zsidó tragédia minden igaz embert mély megdöbbenéssel kell hogy eltöltjön, mert ez a jelenség mutatja a legbeszédesebben milyen mélységegik hatolt a gyűlöletet fakasztó mérég.

A nagykarolyi és jászahelyi eseményeket nem tekinthetjük elszigetelt, véletlenül felbukkanó jelenségeknek, amelyek fölött egyszerű rendőri uton napirendre lehetne térni. Ezek az események szimptomatikus megnyilatkozásai és logikus következményei egy régen jelenlevő és jól szervezett akciónak, amely a zsidóság ellen irányul. Ma itt, holnap ott robbannak ki, ilyen és ehhez hasonló események és ki fognak robbanni, ki kell robbanniuk mindaddig, amíg a mai atmoszféra, a „szabad préda” levegője fog lebegni az ország fölött.

Hogyan fejlődhetek idáig az események, milyen erők működtek közre, hogy a legelemibb személy- és vagyonsbiztonság ebben az országban ilyen tragikusan megrendült? Ki tartozik felelőséggel a rémségért?

Mi, akik nyitott szemmel figyeljük az eseményeket, jól meg tudjuk állapítani azoknak rejtett összefüggéseit is és ki tudjuk hámozni az ok és okozat közötti kapcsolatot. Fejlett államban és szervezett társadalomban ilyen események csak úgy fordulhatnak elő, ha az állam felelős kormánya nyílt vagy hallgatóságos beleegyezését adja hozzá. Nem akarjuk mereven kiélezni a tényeket, de le kell szögeznünk, hogy itt Romániában is szoros összefüggés van a kormány magatartása és a zsidóellenes merényletek között. *Jól tudjuk, hogy a kormány nem működött aktív közre azok előidézésében, de passzív és homályos magatartásával döntően befolyásolta bekövetkezésüket.* Elérkezett a sürgető, parancsoló pillanat, amikor nekünk is szólanunk kell.

A kormány és alárendelt hatóságai sorozatos mulasztásokat követtek el és ezek a mulasztások joggal kelthették a felelőtlen zavargókban azt az érzést, hogy a zsidóság ellen csakugyan büntetlenül lehet elkövetni mindent. Megkísérleljük tömören megjelölni a mulasztások hosszú sorozatának egyes állomásait, azt a logikus folyamatot, amelyből a mai atmoszféra kisajradott. Az elmúlt két év történetéből alábbiakban csak a legjellegzetesebbeket és a legkirívóbbakat ragadjuk ki. Ime a nagykarolyi gyilkosság és a jászahelyi templomrobbanás genézise:

1. Az 1922. év nyaráról kezdve az egész ország területén antisemita lázító röpiratokat terjesztettek. Ezek a röpiratok a zsidóságot a következő bűnökkel vádolták: hazaárulás, ellenséggel való cimborálás, rituális gyilkosság, leánykereskedelem, a keresztény társadalom megrontása stb. A vad nem egyeseket ért, hanem az egész zsidóságot. El lap hasábjain és hivatalos beadványok útján számtalanszor felhívtuk a kormány figyelmét e lázító röpiratokra és követeltük, hogy vagy a röpiratok szerzőit állítsák bíróság elé, vagy ha a kormány alaposnak tartja a vádatokat, hívja perbe a zsidóságot, hogy feleljen bűneiért. Mi késznek nyilatkoztunk bármely pillanatban törvény elő állani és megvédeni igazságunkat. A kormány azonban passzív maradt és a mételeyt hintő röpiratokat százezerszámra terjesztették az egyszerű falusi nép között, amíg a mérég megtette hatását. Ezzel szemben a Csernovitzban megjelenő „Ostjüdische Zeitung” ellen, amely azt írta, hogy nem kell szó nélkül tűrni a zsidó veréseket, eljárást indítottak és a lapot kitiltották a hadizóna területéről.

2. 1922 november 29-án lerombolták a kolozsvári zsidó Menza Academicá berendezését, a Zsidó Nemzeti Szövetség helyiségeit és az Uj Kelet nyomdáját. A robbolásnál számos hatósági személy volt jelen. A milliós károkat okozó zavargás ügyében semmiféle komoly nyomozás megindítva nem lett és senkit nem ért utól az igazságszolgáltatás sújtó keze.

3. Az elmúlt két év alatt Kolozsváron és a vidéken meg-megújuló utcai verekedések voltak. Ártatlan járókelőket inzultáltak és vertek verése. Bíróság elé a mai napig egyetlen tettes sem került.

4. A zavargásokkal kapcsolatban mindössze két bírói ítéletről tudunk. Az egyik Rosenthal bukaresti szerkesztő merénylőjét, Bacaloglu ügyvédet, 50 lej pénzbírsággal sújtotta azért, mert félholtra vert egy

NT-
EK
beton-
ges beton-
járda- és
gyártására,
a, formák,
gyűrűk, lép-
előállítás-
germővek,
a cement-
bestcement
) berende-
szeres gépek
N A
DIATOR
2. SZÁM
vetések és
esen
A
rad *
ER
S. A.
Bucuresti.
stafiók 136.
rveket, ren-
gység
lanchaj-
őleum szálr
automobilok
vagy mili-
Excenter-
gy 220 Volt
35 mm átm,
ktárakból
DEA-MARE
A UNIRII

câte 300 lei și 15 zile închisoare, pe cei patru inși cari au insultat poliția din Cluj. În acest din urmă caz însă împlinirea sentinței a fost suspendată.

5. Dar Horia Carp, redactorul unui ziar evreesc din București, a fost pedepsit cu șase luni închisoare, pentru că printr'un articol, a ofensat pe dl Zelea Codreanu. De asemenea au fost grav pedepsiți acei studenți, cari au fiuerat pe profesorul Cuza.

6. În 13. Februarie a. c. a fost din nou atacat ziarul Uj Kelet și mobilierul localului de redacție a fost distrus. Noi cari aveam experiența celei dintâi distrugerii, am făcut denuț privat la parchet și n'am așteptat acțiunea publică. Parchetul în hotărîrea sa din 21. Mai a șters cercetarea prealabilă pe motivul că „nu s'a constatat că într'adevăr s'au distrus unele lucruri“ deși poliția în timpul atacului a prins asupra faptului 22 distrugători.

7. În 17. Decembrie 1923, manifestații au distrus firmele și vitrinele ale celor mai mulți comercianți evrei din Cluj. Tot atunci s'a zădărnicit ținerea congresului presei. Nici pentru aceste fapte vinovații n'au fost chemați la răspundere.

8. În Cluj și în Târgu-Mureș convoiurile funebre au fost atacate cu pietre. Sacrilegiile acestea n'au fost pedepsite.

9. La Timișoara cu prilejul unui match de football mai mulți evrei au fost grav răniți, tot fără nici o urmărire.

10. La 16. Mai a. c. între Blaj și Cluj, în fața autorităților, mai mult de o sută călători evrei au fost crunt bătuți, așa încât mulți dintre ei au fost nevoiți să rămână săptămâni la pat. Barbarii la fel s'au petrecut la Beclean și la Năsăud. Guvernul a promis o cercetare severă dar până acum nici un făptăș n'a fost chemat la răspundere, cu atât mai puțin pedepsit.

Aceste sunt în rezumat cauzele, care după credințanoastră intimă, au produs starea de azi și excese antisemite care nu se mai isprăvesc.

În'tun stat constituțional, al cărui guvern nu tolerează atăturile sociale și confesionale, lucrurile nu puteau ajunge până aci. Suntem azi în situația că vinovați, nu numai că nu sunt urmăriți cu severitatea datorită, dar adesea autoritățile de anchetă își iau rolul de avocat apărător și cercetarea apună o cale lăaturalnică. Din aceste motive privim viitorul cu îngrijorare cre-cândă și deocea simțim datoria năvalnică de a ridica cuvântul nostru de învinuire împotriva guvernului.

Dorim să învederăm unde duce această cale, dacă guvernul își continuă politica de nepăsare și de duplicitate, față de aceste triste simptome. Fiecare membru al guvernului, în parte, a declarat de ne-nunțare ori, că desaprobat atrocitățile antisemite și că le va pune stavilă. Dar aceste declarații au fost proorocii în pustiu. Ațărarea a continuat neturburată și sbucnirile s'au repetat consecvent.

Sperăm că după evenimentele tragice din urmă, cuvântul nostru de solicitare, nu va găsi urechi surde, sperăm că în sfârșit conștiința semiadormită se va deștepta. Cerem ca guvernul acum, împotriva acestor manifestațiuni, să aibe nu numai vorbe dar și fapte.

Marosvásárhelyi zsidók között

Hogy jött létre a jesiva menzája. A marosszentkirályi zsinagóga. Zsidó intézmények

II.

(Targumures-Marosvásárhely, július 29. Az Uj Kelet munkatársától.) Az ortodox zsidók lelkesze, Széfer Manó, kellemes modoru ember, a jóeszűk tapintata a szavaiban.

Dolgozószobájának advari ablakán nagy tábla őtlik az ember szemébe: a jesivai menza román és hébernyelvű följírata.

Ritka dolog errafelé, hogy a talmudot tanuló ifjúság ellátása menza útján és nem a megalázó „koszinapok“kal intéződjön el.

Mindjárt megkérdeztem, kinek a jóváltából jött létre ez az intézmény.

— Érdekes és jellemző véletlennek köszönhetjük, hogy a jesivai menza ma hatven fiatal talmudistát mentesít az élelem gondjai alól. Nekem, amikor idejöttem, többek között gondom volt arra, hogy a jesiva menzá kapjon, de dacára, hogy a menza-bizottság, különösen annak három tagja, Epstein Izidor, Gabel Sándor és Mandl Adolf sokat fáradoztak a pénz előteremtése körül, soha nem voltunk abban a helyzetben, hogy a menzá megnyithassuk. Egy hívem, Hirsch Mendelfia, Huszár-Frank Zoltán két évvel ezelőtt látogatába jött haza Chicagóból, ahol kötszergyára van. Akkörtájt halt meg Hirsch Mendel felesége is, a megboldogult kolozsvári Kohn Zsigmond huga, egy nemesszivű, jószágos urnó, aki életében sokat fáradozott a menza érdekében. Huszár hozzám is ellátogatott és egy ilyen alkalommal ajánlottam neki, hogy elhunyt anyja nevére tegyen alapítványt a menza javára. Huszár lejt kaptunk erre a célra és azóta szerény élelemmel el tudjuk látni a böchereket, akik erre rászorulnak.

— Ha már megkezdtek a menzával a jesiva-ügy rendezését — kérdeztem — nem mehetnének egy lépéssel tovább és a fiuk számára nem tudnának ipari műhelyeket berendezni, hogy kilépve az életbe, valami iparuk is legyen a talmudi tudásuk mellett?

— En magam bizony az ipari kiképzés mellett lennék, persze azzal a szigorú föltétellel, hogy az

köztisztelőben álló publicistát, a másik azt a négy tüntetőt, akik a kolozsvári rendőrséget inzultálták, 300—300 lej pénzbírsággal és 15 napi elzárással sújtotta. Az ítélet végrehajtását azonban felfüggesztették.

5. Ezzel szemben Horia Carpot, egy bukaresti zsidó lap szerkesztőjét hat hónapra itélték azért, mert Zelea Codreanut megsértette. Ugyancsak súlyos ítéletben volt részük azoknak a diákoknak, akik Cuza professzort kifütyülték.

6. Ez év február 13-án ismét megtámadták az Uj Keletet és a szerkesztőség egyik helyiségének berendezését szétrombolták. Az első rombolás tanúságain okulva, magánfeljelentést tettünk az ügyészségnek. Az ügyészség május 21-én kelt végzésében megszüntette az eljárást, azzal az indoklással, hogy az sem nyert megállapítást, hogy valójában történt-e rombolás. Holott a támadás alkalmával a rendőrség huszonkét rombolót tettenért.

7. 1923 december 17-én a tüntetők bezúzták a legtöbb kolozsvári kereskedő cégtábláját és kirakatüvegét. Ugyanakkor lehetetlenné tették az országos sajtókongresszus megtartását. Ezért sem lett senki sem felelősségre vonva.

8. Kolozsváron és Marosvásárhelyen zsidó halottasmeneteket dobáltak meg követel. A halottgyalázókat semmi büntetés nem érte.

9. Temesváron egy sportmérkőzés alkalmával több zsidót súlyosan megsebesítettek. Szintén minden következmény nélkül.

10. Ez év május 16-án Balázsfalva és Kolozsvár között a vasúton hatóságilag személtárra több mint száz zsidó utast véresre vertek úgy, hogy közülük többen hetekig kellett ágyban fekdüdjének. Ugyanilyen vasúti verekedések voltak Bethlenben és Naszódon. A kormány erőlyes nyomozást ígért, de eddig egyetlen merénylő sem lett felelősségre vonva, még kevésbé megbüntetve.

Röviden összefoglalva ezek azok az okok, amelyek legmélyebb meggyőződésünk szerint a mai helyzetet és a meg-megújuló zsidóellenes kirobbanásokat előidézték. Jogállamban, amelynek erőskező kormánya nem tűri a társadalmi és felekezeti izgatást, nem fajulhatnak idáig a dolgok. Ma már ott tartunk, hogy a bűnököt nemcsak hogy nem üldözik megfelelő erőlyel, de a nyomozást vezető hatóságok gyakran a védőügyvéd szerepét öltik magukra és a vizsgálatot lehetőleg mellékvágányra terelik. Ezért nézünk növekvő aggodalommal a jövő elé és ezért érezzük magunk fölött a sárgető parancsot, hogy felemeljük vádoló szavunkat a kormány ellen. Érzékelhetővé akarjuk tenni, hova vezet az út, ha a kormány tovább folytatja e szomorú szimptomákkal szemben a passzivitás és kétarcúság politikáját. A kormány minden egyes tagja ismételtelen kijelentette, hogy elítéli az antiszemita erőszakosságokat és gátat fog vetni nekik, — de ezek mind csak pusztában elhangzott szavak voltak. Az izgatás háborítatlanul folyt tovább s a robbanások következetesen megismétlődtek.

Reméljük, hogy e tragikus események után nem fog siket fülekre találni vadozó és panaszó szavunk. Reméljük, hogy felébred végre a szunnyadó lelkiismeret s követeljük a kormánytól, hogy e jelenségekkel szemben ezután ne csak szavai, de tettei is legyenek.

A szabadságharcot megelőző időben nem laktak zsidók Vászárhelyt, csak egyes nemes kúriákon elvélve. Marosszentkirály volt a zsidók letelepítésére engedélyezett község, ahol föl is építették a tizennyolcadik század hetvenes éveiben templomukat egészen a korabeli unitárius templomok építészeti modorában. A fából való templom, amelynek csak a mizrach-oldala van kőből, ma is fennáll. Két latin följírata tábla van a zsinagógában, az egyik ima József császárért, a másik ima Barcsay Lászlóné született Keresztury Borbáláért. Dr. Löwy Ferenc kutatásai derítették ki, hogy Barcsay Lászlóné ajándékozta a Nászánfalva és Marosszentkirály között elterülő templom-teleket Tiz-tizeköt év előtt meghalt Marosvásárhelyen egy Moss Spirer nevű zsidó kilencvennyolc esztendőjében. Ő beszélt, hogy a templomot egy Frank nevű (nyilván spanyol származású) gyulafehérvári zsidó költségén építették.

A faluban kevés zsidó élt, de idejártak különösen a nagyünneppek alkalmával a hívek, akiket ros-hasannakor nem is tudtak elszállásolni a falu házaiban és ezért kint a templomelőtti téren sátrak alatt laktak. Papjuk a gyulafehérvári országos rabbi volt.

A szabadságharc után, 1849-ben gyorsan telepedtek és 1852-ben már a partnyegyei Vörösvárról származó Fürst Mózesben rabijuk is vált. Jámor, de fölvilágosodott elméjű ember volt Fürst Mózes, akinek tiszteletet parancsoló képmása ott függ a zsidó község háza falán. A kongresszusi pártvilongás nagyon elkészítette. A község egyetlen párthoz sem csatlakozott, hanem status quo ante alapon maradt és röviddel a kongresszus után a hitűnő pap kidült az élők sorából.

Röviddel azután megalakult egy kis ortodox község Marosvásárhelyen. Különbség alig van a kettő között. A status quo templom a legszebbek egyike Erdélyben és berendezése a ritus legszigorubb követelményeinek is megfelel.

Hitközségi alakulatok közül tekintélyes szerepe a növegyetnek, amelynek Bürger Albertné volt az elnöknője, de két leánya tragikus halála óta visszavonult mindenféle közszerepléstől. Ki kell emelni Bürger Albertét, a hitközségnek 1909-ban megválasztott elnökét, akit országszerte tisztelnek és becsülnék, aki zsidó létére ma is elnöke a marosvá-

sárhelyi keres Mihály, Schwabfeld József és Jenő neveikhez és jóléti institút Nagyától helyi zsidókat kon át. De va és ez a cionizm mindkét vallás

A cionista

Korányi ter nyil

A magyarors

(Budapest,

tól.) Korányi ter igen érdekes ezidőszertintí és amelyeknek le kormány. A n

— A szan

— normális m

lően halad elő

ban teljesen el

is sikerül beta

természetesen

dások nélkül,

akció keresztül

denre, amire k

— Ehhez

ország ügyeinek

nak a megbise

pontjait az uj

tani, ami szin

előre megállap

kellett. Ez vel

gazdasági teki

egészen ilyen

— Látjuk,

nyomott és sz

forgalom, a vá

élet igen nehé

— Ennek

zetben rejlik.

hetősége megs

gazdasági tevé

tett meg. Ean

keznie és azt

nyegyon hozsu

— A

a hitel drág

mesterséges esz

a hátoru alatt

rendeletekkel

A pénz drágas

csendőrtéket, k

hogy tökéit m

lonösen nehéz

zására gondoln

ható gazdasági

Egész Európa

ben van, amel

Ehhez járulna

A legutóbbi id

fizetési zavarai

lezők bizalom

nagyobb bizton

megnehezíti é

hogy az ezévi

vártuk. Mi jó

tüntetést, akik a zbirással és 15 nban felfüggesz-

idő lap szerkesztésénél megsejtette. A kornak, akik Cuza

Uj Keletet és a abolták. Az első az ügyvezésen, tette az eljárást, hogy valójában a dörtség kuszonkét

eg több kolozsvári hetetlenné tették t senki sem fele-

meneteket dobál- em érte.

b zsidót súlyosan

ár között a vas- sidó utast véresre ban fekdjenek. Naszodon. A kor- erénylő sem lett

lyek legmélyebb ujutuló zsidóellenes közközű kormánya alhatnak idáig a t hogy nem ül- bságok gyakran a lehetőleg mellék- al a jövő el és gy felemeljük vá- juk tenni, hova ru szimptomákkal kormány minden szemita erőszakos- sak pusztában el- t tovább s a rob-

fog siket fülekre felébred végre a gy e jelenségekkel

időben nem laktak nemes kuriákon el- zsidók letelepítésére s építették a tizen- lben templomukat plomok építészeti m, amelynek csak a is fennáll. Két gógában, az egyik na Barcsay Lászlóné Dr. Löwy Ferenc Barcsay Lászlóné arosszentkirály kö- Tiz-tizekét év egy Moss Spirar endés korában. Ő Frank nevű (nyil- shárvári zsidó költ-

de idejártak külö- el a hívek, akiket elszállásolni a falu melőtti téren sátrak afelhárvári országos

ben gyorsan tele- megyei Vörösvárról k is vált. Jámbar, volt Fürst Mózes, pmása ott függ a ongresszusi pártvil- A község egyetlen em status quo ante ongresszus után a ól.

egy kis ortodox önbőség alig van a plom a legszebbek sa a ritus legszigo- lel.

tekintélyes szerepe us Albertnál volt az us halála óta vissza- l. Ki kell emelni 1909-ban megvá- te tisztelnék és be- elnöke a marosvá-

sárhelyi kereskedelmi és iparkamarának. Mestitz Mihály, Schwartz János, Schwartz Antal, Blumenfeld József és a hitközség mai elnöke dr. Augner Jenő neveikhez kapcsolódnak a hitéleti, kulturális és jóléti intézmények létrejötte és fejlődése.

Nagyjából így lehetett fölvezetni a marosvásárhelyi zsidókat intézményeikbe való bekapcsolódásukon át. De van egy másik szempont, összefoglalóbb és ez a cionizmus, amelynek szellemét érezni lehet mindkét vallási táboron.

A cionista életéről más alkalommal. (sz. i.)

Korányi magyar pénzügyminiszter nyilatkozik a szanálásról

A magyarországi termés nem volt olyan jó, mint remélték

(Budapest, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Korányi Frigyes báró, magyar pénzügyminiszter igen érdekes nyilatkozatot tett a szanálási akció előzetes értekezéseiről s az átmeneti nehézségekről, amelyeknek leküzdésén fáradozik most a magyar kormány. A nyilatkozatot itt közöljük:

— A szanálási akció — mondotta a miniszter — normális mederben, várakozásainknak megfelelően halad előre. Az állami bevételek általánosságban teljesen elérik az előirányzatot, a kiadásoknál is sikerül betartani a megállapított kereteket. Ez természetesen nem meg nagy áldozatok és lemondások nélkül, ilyen nehéz körülményben, a szanálási akció keresztülvitelének idején nem juthat mindenre, amire kellene.

— Ehhez járul még az is, hogy a Nagy-Magyarország ügyeinek intézésére hivatott adminisztrációnak a megbízhatóbb részében megmaradt központjait az új kereteknek megfelelően kell átalakítani, ami szintén újabb áldozatokat követel. Az előre megállapított mértéken azonban túlmenni nem kellett. Ez volna a szanálási akció pénzügyi része, gazdasági tekintetben azonban a helyzet már nem egészen ilyen kielégítő.

— Látjuk, hogy a megálgazdasági tevékenység nyomott és szűk korlátok között mozog. Az üzleti forgalom, a vállalkozás lanyha, az egész gazdasági élet igen nehéz helyzetben van.

— Ennek oka természetesen az átmeneti helyzetben rejlik. Az eddigi konjunkturális üzletek lehetősége megszűnt, a régi szilárd alapokon nyugvó gazdasági tevékenység pedig még nem kezdődhetett meg. Ennek azonban most már el kell következnie és azt hiszem, az átmeneti idő nem lesz nagyon hosszú.

— A nehézségeket jelentékenyen növeli a hitel drágasága és elégtelensége. Ez ellen mesterséges eszközökkel küzdeni alig lehet. Láttuk a háború alatt és a háború után, hogy csendőrel, reudletekkel nem lehet a drágaságot megfékezni. A pénz drágasága ellen éppen így hiába hoznánk csendőrdetket, kényszeríteni senkit sem lehet arra, hogy tökélet másnak rendelkezésére bocsássa. Különösen nehéz volna erőszakos eszközök alkalmazására gondolni akkor, mikor látjuk, hogy mélyreható gazdasági érték hatással állunk szemben.

Egész Európa súlyos pénzügyi és hitelügyi krízisben van, amely Magyarországon is érezteti hatását. Ehhez járulnak még speciális helyzetünk nehézségei. A legutóbbi idők üzleti bukásai, sok nagyobb cég fizetési zavarai megrendítették a bizalmat, a hitelezők bizalmatlanok adósaikkal szemben és minél nagyobb biztonságra törekcsenek, ami a forgalmat megnehezíti és meglasztja. Megérezzük azt is, hogy az ezévi termés nem lett olyan jó, mint vártuk. Mi jó termost reméltünk, ami lényegesen hozzájárult volna a helyzet enyhüléséhez. Komolyan bízom azonban abban, hogy a pénzügyi helyzet is hamarosan javulni fog.

— Kétségtelenül vannak ugyanis nálunk olyan tőkék, amelyek termelési célokra felhasználhatók. Ezek azok a tőkék, amelyek eddig a tőzsdéi spekulációban voltak érdekelve, most azonban felhasználhatók bevernek. Ezek a tőkék még nem helyezkedtek el a gazdasági életben, mert tulajdosaik várják az alkalmat, hogy a tőzsdén újból nagy nyereséggel járó üzletekben vehessenek részt.

— Hogyha azonban látni fogják, hogy konjunkturális nyereségek már el nem érhetőek, öröklék ezek a tőkék sem maradhatnak gyűmölcsözetenül, hanem keresni fogják a reális hasznot hajtó elhelyezkedést a gazdasági élet más terein. Amint ezek a jelentékeny összegek a bankokhoz befolyának és a pénzforgalomba bekapcsolódnak, a bankok is könnyebben tudják majd kielégíteni a hitelügyeket. Én azt hiszem, hogy ez a folyamat már meg is indult és a legközelebbi hónapokban már éreztetni fogja hatását.

Az új jugoszláv kormány a kisebbségek teljes egyenjogusításáért

Pasics és Nincsic kivándorolnak. Harc a korrupció ellen

(Belgrád, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A jugoszláv kormány megalakulásával az ország politikájában egészen új helyzet állott elő. A radikális párt előnyomulása következtében általában az a vélemény van elterjedve, hogy Radics pártja is támogatni fogja a kormányt.

Pasics, aki már július 25-én írásban is beadta lemondását, hír szerint el fogja hagyni az országot. A Davidovics-kormány kinevezése a Pasics-politika teljes összeomlását jelenti.

Amikor Davidovics a kinevezéssel elhagyta a palotát, politikusok és újságírók rohanták meg.

Kijelentette, hogy kormánya a megértés kormánya lesz és helyre fogja állítani a nemzetiségek közötti békét. Külpolitikában nem eszközöl változásokat és a szkupstinát augusztus hatodikára hívja össze. Első törvényjavaslata a korrupció megszüntetését célozza, a második a nemzeti kisebbségek teljes egyenjogusítása lesz.

A háromszázöt mandátum közül százhatvanhat fogja támogatni a kormányt.

Pasics minden valószínűség szerint Párisba megy, míg Nincsic Svájcba.

Merényletet követtek el a bukarest-jasii expressz ellen

Ismeretlen tettesek tíz méter területen összerombolták a pályát. A vonat kisiklott, de emberéletben nem esett kár

(Jasi, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Bukarest felől jövő expresszvonat, amelynek tegnapelőtt este 11 óra 20 perckor kellett volna befunia Jasiba, tegnap reggel még nem érkezett meg. A vasutat váró közönség között a szokatlanul nagy késés hírére óriási pánik tört ki és csak akkor nyugodtak meg, amikor az állomás főnöksége közölte, hogy az expresszvonat ugyan kisiklott, de mindössze egyetlen sebesülés történt.

A vasúti hatóságok első jelentése csak a balesetről számolt be és csak ma derült ki, hogy a karambolt bűnös kezek okozták.

A katasztrófa, amely csodálatosképen nem követelt emberáldozatot, így történt:

Amikor az expressz teljes menetsebességgel kirobogott a barnovai állomásról, két kilométernyi ut után, hirtelen erős rázkódtatás reszkettette meg a vonatot, a mozdony leszakadt az összekötő láncról és az árokba borult.

Az utasok között óriási pánik tört ki és az utasok egymás hegyén-hátán ugrottak ki az ablakon.

Néhány perc múlva Ciurea állomásról berobogott a segélyvonat, amely a vizsgálatra kiküldött bizottságot és magával hozta. A bi-

zottság megállapította, hogy

a mozdonyon kívül a podgyászkcsci is az árokba került, két elsőosztályú kocsi is kisiklott, de nem borult föl.

A katasztrófának csupán egy áldozata van, Paun Constantin mozdonyvezető, aki a mozdony felborulásakor súlyos sérüléseket szenvedett. A mozdonyvezetőt azonnal első segélyben részesítették és azután bezállították a jasi kórházba.

A bizottság ezután a katasztrófa okát igyekezett megállapítani. A vizsgálat, amelynek vezetésében a vonaton utazó Manciu jasi rendőrprefekius is résztvett, kétségtelenül megállapította, hogy az expresszvonat ellen merényletet terveztek. Ismeretlen tettesek ugyanis tíz méter körzetben

nemcsak felszedték a síneket, de teljesen összerombolták a pályát.

A merénylet csak azért nem sikerült úgy, ahogy tervezték, mert a mozdony szerencsére leszakadt az összekötő láncról és így nem hurcolhatta magával az árokba az expressz személykocsijait.

A vizsgálat a legteljesebb eréllyel folyik a merénylők kilétének kiderítésére.

Szeptember első hetében megkezdődik a Ruhr-vidék kiürítése

Macdonaldot bizták meg, hogy a németeket meghívja a konferenciára. Hughes bizik a feltétlen sikerben

(Cluj-Kolozsvár, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A londoni konferencia mai tanácskozásain három fontos határozat látott napvilágot. A Ruhr-vidék célszerű és gazdaságos kiürítését ezzel a stílárius módosítással fogadták el, hogy a kiürítés időpontjával nem szeptember ötödikét, hanem szeptember első hetét jelölték meg. A konferencia hozzájárult a jogászszakértők javaslatához Németországnak a konferenciára való meghívása ügyében. Megbizták Macdonaldot, hogy a meghívást a neki alkalmas időben eszközölje. A konferencia egy angol, francia, belga, japán és amerikai tsgokból álló jogászbizottságot küld ki, melynek az a feladata, hogy a Daves javaslat végrehajtásának mikéntjét megmagyarázza és rajta esetleg módosításokat eszközöljön.

Londonból jelentik, hogy Hurst és Promegot delegátusoknak a konferencia teljes ülése elé terjesztett jelentését elfogadták. A javaslat a következőket tartalmazza:

Az előző jóvátételi módszer jogosulatlan volt, mert belenyúlt Németország szuverenitásába a tekintetben, hogy honnan szerzi Németország a fizetendő összegeket. Körülírja a jelentés a jóvátételi bizottság hatáskörét. A békeszerződés nem jogosítja fel a jóvátételi bizottságot, hogy Németországgal szemben törvényhozási intézkedéseket keresztülvigyen. Az ellenkező szerződésektől eltekintve, Németországnak szabad kezlet kell adni a kötelezettségeit teljesítő eszközök megválasztásában. A Daves-féle tervezett Németországot bizonyos törvényhozási intézkedésekre kötelezi és új pénzügyi terveket statuál. Mivel a Daves-féle tervezet több, a békeszerződésben nem lévő intézkedést tartalmaz, ezek érvényesítésének módja Németországgal megbeszélendő.

A Németországgal való megegyezés nem érinti a versaillesi békeszerződést. A Daves-tervezet intézkedéseiben a szövetségeseknek is meg kell egyezniük egymással. Ezekkel kapcsolatosan Német-

ország kötelezi magát a Dawes-tervezet végrehajtására. Németország pénzügyi és gazdasági egységének helyreállítása a szövetséges kormányok és a német kormány között kölcsönösen intézendő el. Felsorolja a jelentés a megegyezéseket, melyek az esetleges német nemteljesítés esetén foganatosítandók. A szankciókban a német kormánnyal is meg kell egyezni. A Dawes-tervezet egy egységes egészet képez, melynek minden egyes pontját jegyzőkönyvben kell összefoglalni.

Párisból jelentik, hogy a jóvátételi bizottság meghívást kapott a londoni konferenciára. A bizottság tagjai ma utaznak Londonba.

Hughes Londonba való megérkezésekor azt a nyilatkozatot adta a sajtónak, hogy a londoni konferencia sikere elmaradhatatlan, mert ha ez megtörténne, pusztító hatása kiszámíthatatlan volna. Éppen ezért optimista és bizik a megoldásban.

Londonból jelentik, hogy beavatottak szerint csütörtökre meghívják a németeket a londoni konferenciára, szombaton, hétfőn tárgyalnak velük és a jövő hét szerdáján egy ünnepélyes teljes ülés keretében a közösen megzövegezett jegyzőkönyv aláírásával a konferenciát berekesztik.

Berlinből jött híradás szerint, mihielyt a londoni meghívó Berlinbe megérkezik, Marx kancellár, Stresemann külügyminiszter és Schacht, a birodalmi bank elnöke, sőt valószínűleg a porosz és bajor miniszterelnökök is Londonba utaznak. Velük együtt a delegáció 15 főből fog állani.

Londonból jelentik, hogy a konferencia első bizottságában ma Logan javaslatát tárgyalták, mely szerint Németország mint adós, a bankárok mint hitelezők, a jóvátételi bizottság mint kölcsönbiztosító megbizottakat küldjenek ki, akik megvitátják a nyolczszázmillió kölcsön feltételeit. A javaslatot nem tárgyalhatták le, mert a franciák negyvennyolc óras halasztást kértek, mire Logan megadta a halasztást. Theunis belga miniszterelnök erősen a javaslat mellett foglalt állást.

Londonból jelentik: Herriot a delegációval megbeszélte a Ruhr-vidék kiürítését.

Nollet hadügyminiszter kijelentette, hogy kénytelen beadni lemondását.

Az amerikai, angol és szövetséges bankárok

fontos tőlükön háromféle garanciát terveztek. Először minden résztvevő általános garanciáját, másodszor minden külön akcióból kezdő hatalom egyéni garanciáját, harmadszor a bankárok nevezett hatalmak garanciáját.

Eles szóváltás Macdonald és Titulescu között a londoni konferencián

(Páris, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Londonból jelenti az Echo de Paris, hogy Titulescu, Románia követe és Macdonald között a londoni konferencia mai ülésén eles összekocsnás történt. Titulescu azt kérte ugyanis, hogy a határozathozatalnál a németek meghívására vonatkozólag a kisállamok véleményét is kérjék ki. Macdonald erre azt válaszolta, hogy éppen az imént kérdezte a konferencia efelől Titulescut.

— Elvi álláspontunk kész és a nagyhatalmaknak legfeljebb két pernyi időre van szükségük — szökt szavait Titulescu felé irányítva Macdonald.

Titulescu erre azt felelte, örömmel hallja,

hogy a nagyhatalmak két perc alatt képesek megegyezni.

Macdonald erre ingerülten válaszolt, mondván:

— Ha valamiben nem találunk majd megoldást, biztos lehet Titulescu ur, hogy Romániát hívják segítségül...

— Kijelentem — válaszolt erre Titulescu, — hogy ilyen segítségre bármikor készen áll Románia.

A kisanant körében általában nagy elkedvetlenedés észlelhető amiatt, hogy nincsenek képviselve a fontos döntéseket hozó ötös tanácsban. Ez magyarázza meg Titulescu fellépését is.

Temesvári levél

Herzl-ünnep Buziáson. Szegény Szegő Bandi. A temesvári nyári színház. Csaini, csaini, de ennyire csaini?

(Temesvár, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mult heli levelemben jeleztem, hogy Herzl emlékünnepélyt rendez a Zs. N. Sz. Buziáson, amelyen az itteni Herzl társaság énekkara is közre fog működni. Nos elmult vasárnapon az emlékünnepély le is zajlott a buziai zsidó templomban, amely ez alkalommal szintúg megélt. A vendégek nagyrésze ott nyaraló regáti volt és az emlékünnepélyt is két regáti ur tartotta, az egyik németül, a másik románul beszélt. A Herzl dalárda énekszámai képezték az emlékünnep feny pontjait. A dalárda 20 emberrel ment ki Papir dirigens vezetése alatt és a jelen voltak mind a legnagyobb elismeréssel emlékeztek meg a dalárdáról. A N. Sz.-t Rothbart Jakab és Vermes Ernő képviselték. Este nagy bankett volt a fürdő kóser éttermében, ahol az énekeseket a regáti vendégek közül többen meglátogatták, sőt az ünnepély hivatalos rendezői együtt is érkeztek a temesváriakkal. A kirándulók éjjel jöttek haza, jól végzett munka tudatával, mert hiszen az ünnepély alkalmával rendezett gyűjtés több mint tízezer lejt hozott a Keren Kejemetnek.

Szegény Szegő Bandi öngyilkossága tartja igazlomban városunkat. Fiatal, alig harminc éves, rendezett anyagi viszonyok között élő, szép társadalmi állással rendelkező ember volt Szegő Bandi, a Rottmann Károly és Fia Rt. igazgatója. Kedden reggel, mikor a felkelő nap életre csókolta a természetet, revolvert vett elő és halántékán lötte

magát. Rögtön meghalt. Öngyilkosságának okát nem tudják, találgatnak, mesélgetnek megymást, de biztosat senki sem tud. Egyetlen bucsulevelőt hagyott hátra, legjobb barátjához címezve, akit arra kér, hogy halála esetén a levélben kifejtett végső kívánságait teljesítse. Temetése szerdán délután 6 órakor volt. Régen volt ilyen nagy temetés, minden ismerőse, barátja megjelent, hogy megadja neki a végtisztességet. A sírnál barátja, dr. Weisz Ártur bucsuztatta meghatóan, azután leereszkedett a koporsó a föld mélyébe, tompán dühörögtek a ráhulló hantok és mi szomorúan mentünk el azzal, hogy egy munkás, dolgos fiút vesztettünk el és hogy egy fiatal szimpatikus ember felett zárult be a sír szája.

Rosszul megy a temesvári nyári színház, panaszkodik az igazgató, hogy a közönség nem támogatja. Pedig ez a közönség támogatta akkor, amikor nyújtott valamit. De a direktor ur a közönség bőrére spekulált egy kissé. Elment egy színész, azután egy színésznő, azután a harmadik és a direktor ur nem pótolta. Tenorista nem volt, baritonista nem volt, bonvivánt az utolsó napokig nem volt, hát persze, hogy rosszak voltak az előadások és a közönség kezdett elmaradni. Nagyriszt magára vessen tehát a direktor ur, ha az utolsó időben nem megy úgy a színház mint ahogy kellene. De azért azt hisszük olyan nagyon rosszul még sincsen a direktor, mert hiszen csak most íratta meg a lapokkal, hogy a két hónapi szünetet

arra használja fel, hogy kimegy külföldre pihegni, na meg új impressziókat gyűjteni. Nem sajnáljuk tőle, Isten meits, mert hiszen ő — el kell ismerni — sokat és becsületesen dolgozott, de mint mondtam, nem lehet olyan nagyon rossz anyagi helyzetben. Semmi esetre sem lesz olyan helyzetben, mint karszemélyzetének az a része, amelyet e hó 15-én este, kijelentve neki, hogy nem tagja többé a színháznak, magyarul mondván egy fillér nélkül ki dobott. Sokat beszélnek most egy csalórlól, aki a Timisiana pénzüzetet bevásárlóját becsapta ötven darab ezreessel. Megjelent a nevezett pénzüzetnél e hét elején egy elegáns ur azzal, hogy a radnai egyházi uradalom intézője és meg van bízva egy csomó gabona eladásával. Nozza menjon el vele F. ur és nézze meg a buzát, alkuljon meg és vegye meg. F. ur, hitsorsosunk el is ment Máriaradnára, ott az intéző ur elvitte a kolostorig, ahol azt mondotta, hogy zsidó létére nem mehet be vele, hanem várja künn meg. A bevásárló jámboran nézte az ajtóból, hogy beszélget az intéző bent az egyházi urakkal, akiket valamilyen ürügy alatt megszólított és büszke volt, hogy ime ő milyen előkelő uraktól vesz most majd árut. Amikor pedig az intéző ur kijött és azt mondotta, az eset raudban van, kérem az előleget, F. ur hódolatteljesen nyújtotta át neki a fentemlítt ezresket. Azután várt künn, várt, hogy jön majd vissza az intéző ur, hezza a nyugtát és elmennek megnézni a buzát. De hiába várt. Mikor elmult egy jó óra és önálló iniciatívára dolgozva megtudta, hogy bizony neki is szabad bemennie, de aki bement, annak kimmennie is szabad és az intéző ur szintén kiment a másik oldalon, magával vive az előleget, elbusulta magát és elment a csendőrségre jelentést tenni a világ rosszasságáról. Azóta F. ur ül és gondolkodik, hogy igaza van a közmondásnak: „A látszat csal.” Jól van csaini, csaini, de ennyire csaini!

E hét vasárnapján különben nálunk lesz Herzl és Marmerek emlékünnepély, erről majd legközelebb.

(re.)

— Kifosztották Radulescu ezredes lakását.

Radulescu ezredes, a VI. hadtest hadbíró-elnöke négy hetes szabadsága után tegnap délben érkezett Kolozsvárra. Az ezredes lakásába lépe, megdöbbenve tapasztalta, hogy lakását bűnös kezek kifosztották. Az első pillanatban az ellopott értékeket nem lehetett pontosan meghatározni, de az ezredes véleménye szerint csak az eltűnt ékszerek több mint harmincöt ezer lej értékét tettek ki. A gyanu az ezredes két cselédje ellen irányult, akik nem várták be az ezredes hazaérkezését, hanem megszöktek. A rendőrség a feljelentés alapján megkezdte a nyomozást és az egyik cselédleányt, Szabó Annát letartóztatta. A letartóztatott cselédleány beismerde, hogy része van a lopásban, de a tulajdonképeni tolvaj a szökésben levő társa, Máté Juliska.

Az első sír

Történet az új Palesztinából

Irta S. Zemach

(Folyt. és vége)

Nyomban hozzáfogtunk a munkához. Egyenlően, szépen, ritmikusan kimért mozdulatokkal végeztük. Gyakorlott emberek voltunk. Olaj- és narancsfák százeit ástuk el saját kezünkkel gödrökbe. A sirgerendákat felemeltük, egy pillanatra reájuk villogott a nap, aztán szabályosan lesüllyesztettük és a porhanyó, nedves talajba ékeltek. Szürkésfekete, hajdus koponyához hasonló fűvel borított göröngyöket hajítottunk fel egymásután és a sír mind mélyebb-mélyebb lett.

A munka befejezése után hazamentünk. Ott már a legnagyobb rend uralkodott, az ágyak megvetve, a padló felszűrve és ami a szobában található volt, mindennek rányomta bélyegét a szent gyász.

Senkisé nem rendelkezett, minden ment magától. Vízet hoztunk, hordágyat csináltunk és mindent elintéztünk, amire szükség volt.

Amint az előkészületeket befejeztük, mindenkélt Amram lépett a függönyhöz, magasra emelte és a holttesthez közeledett. Utána mentünk, fel emeltük, lemostuk, tiszta ruhába öltöztettük és febr lepelbe burkoltuk. Azután kivittük és hordágyra tettük. Ez mind különös gonddal és ügyességgel ment végbe, sietség és elhamarkodás nélkül, egyetlen mozdulat nem volt iugatag vagy bizonytalan, egyetlen kéz nem remegett.

Egyik társunk megszólalt:

— Én azt hiszem, jó volna, ha minden esetre magunkhoz vesszük fegyvereinket.

Egy másik:

— Igazad van. A semmirekélők már szimatolnak valamit. Mindenfelől körülácsolognak és szaglászhatnak, mint a vizslák.

A fegyvereket magunkhoz vettük, a hordágyat vállunkra emeltük és megindult a gyászmenet. Kemény léptekkel meneteltünk előre, magasba tekintve, mintha győzelmi koszorút vittünk volna. Ünnepélyes csend uralkodott, egy hangot nem hallottunk senki. A hordágy felváltva kerül vállról-vállra, míg a dombhoz megérkeztünk.

A hódolat érzetével és csöndes áhitattal bocsátottuk le Szulamitot a sírba. Mindnyájan fogtuk a kötelet, mindenki kötelességének tartotta a kezével elhelyezni. Mikor a megmerevült holttest örök sír helyre talált ott lent, hozzáfogtunk a sír behatolásához és néhány perc múlva kiemelkedett a dombon egy kis, két oldalán lejtős halom, amely észrevehetően rajzolódott ki a zöld környezetből.

Az utolsó göröngy tornyosult az új síron. Néman állottunk körül. A nap nagy és kerek volt s leliklott a látóhatár szélére. A távolban rózsaszínű fényben világított a Kinereth. A Jordán hullámai biborban usztak s lágyan, remegve duruzsoltak. Köröskörül tompa csend. Megdermedve állottunk, mint hideg márványoszlopok és nem mozdultunk.

Amram vállalai hirtelen elkezdtek rezeketni s a rajta csüngő fegyver ide-oda himbálkzott. Elsápadt, roca eltorzult, szeméi vérvörösek lettek és hosszú bajusza alól egy fojtott, rövid és megszakított zokogás tört elő.

— Sz u-l-a-m-i-t!

Végigvágódott a síron és csókjaival borította el. A pohár megtelt s a hosszan visszatartott fájdalom jajkiáltásban tört ki. Nem sirtunk, könnyeink már kiapadtak, ordítottunk és üvöltöttünk.

Közel voltunk hozzá, hogy mellünket marcangoljuk, hogy a szívünket tépjük ki és odavessük. Közel voltunk, hogy a sirt megrohanjuk s hőmeinkkel kaparjuk ki a frissen hantolt földből Szulamitot, a mi szerelmünket, Szulamitot visszahozzuk a napvilágra. A végtelenségig fokozódó fájdalom felébresztette a vágyat, hogy hajjunkat kitepjük s testünket rongyoljuk le.

Közel egy óra múlva tértünk haza, nyomerultan, lesújtva, vigasztalanul. Bementünk, de nem bírtuk sokáig a szobában, aggasztó, nyomasztó áresség vett körül bennünket. Csakhamar kimentünk, egyébként meghazódtunk egy-egy sarokban, mint az elárvult gyermekek, aiktól elrabolták a szülői védelmet és gondoskodást.

Az éjszaka átláthatatlan sötétségbe borított mindent. A Gileád hegység egészen eltűnt benne. Denevérek röpökdték sűrű rajokban a fejünk fölött. A távolból tevekavarának ügetése hangzott. Szeliden, kedvesen folydogált tovább a Jordán, feaszgessen csöndes gyászt terjesztve maga körül, mely ájult aláltságba vont mindent. A végtelen béke szeretetet nyújtva és szeretetet követelve árasztotta el a szíveket a kiisordulásig. És az egész síkság és minden a környéken, a hegyek, a völgyek, a tavak és a folyók, mind-mind átölelték lelkünket és összeolvadtak vele egy nagy Egységbe. Ez a mindent átkaroló szeretet megcsöszölte elernyedt karjainkat és új életet öntött a megfagyott vérbe. És epedve sóvárgó tekintettünk hosszasan, hosszasan uszott tova, támaszpontot keresve a parttalan levegőtengerben, míg végre horgonyt vetett azon a halmon, ott a Jordán mellett, a Szulamit sírján.

Az első síron.

(Fordította Vértes Dezső)

Az Uj Kelet nap Szerkesztő Felelős szerkesztő Az Uj Kelet jelölő Előfizetési felelős

Ké

a

Be

Többszö

(Bucu

tudósító

Uj Kelet

trófa, m

központi

tulása ál

vezetett

kiadott k

szert az

nyomozás

szenzáció

A hiv

tásban it

„A m

municipális

jezte a k

személyt

a mentési

szomszéd

parancso

repült rau

zeanu ezr

Az összes

hoz azzal

vádolható

büntető te

nevezzen

meireit

aleredest

A „L

latban m

számtalan

kedve fog

ményeit.

tet hoz fe

letartóztat

mesét hoz

jüleg, hog

Debrecenb

beszélgeté

kihallgatte

katona va

— Va

irtuk, h

érkezett

bek közö

miniszter

ferencián

rint az i

leteknek.

Kolozsmé

alól mara

tartják,

okozni. A

államtitk

kálisan f

rendelet

látózni f

— M

tóztatták

ját. Bécs

okozás és

vette Pa

gatól. Pa

szállóban

aróba:

tésre az

részről g

jaunig tá

egy szót

val! P

házakban

terjeszti,

állapított

ható. A

vélemény

litották s

séget, am

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei, félévre 380 lei, egész évre 750 lei.

Két alezredest vádolnak a cotrocenii robbanásért

Befejezéshez közeledik a vizsgálat.
Többször félrevezették a nyomozó hatóságokat
(Bucures'ti Bukarest, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Elénk emlékeztetésben van még az Uj Kelet olvasóinak az a borzalmas tüzkatasztrófa, melynek középpontjában a bukaresti központi municioraktár felrobbanása és elpusztulása állott. A katasztrófa után azonnal bevezetett nyomozás még most is tart és a ma kiadott hivatalos kommunikéből, melyet szószserint az alábbiakban adunk, kiténik, hogy a nyomozás érdekes fordulópontjához érkezett és szenzációs letartóztatások várhatók.

A hivatalos kommunikéből szószserint fordításban itt adjuk:

"A második hadtest hadbírósa a cotrocenii municioraktárak felrobbantása ügyében ma befejezte a kihallgatásokat. A vizsgálat során több személyt hallgattak ki; katonákat, akik résztvettek a mentési munkálatokban, tisztakat, akik raktárak szomszédaságában szolgálatot teljesítő csapatok parancsnokai voltak, Soarer ezredest, a legvégsőbe repült municioraktárak központi igazgatóját, Livezeanu ezredest a Pirotechnika raktár igazgatóját. Az összes aktákat áttették a hadügyminisztériumhoz azzal a megjegyzéssel, hogy a két alezredest vádolható szolgálati hanyagsággal. A hadbírósa büntető tanácsa kéri a hadügyminisztériumot, hogy nevezzen ki egy vizsgálóbiztost, aki a hanyagságok méretét és az megállapítsa, hogy a két vádlott alezredest mennyiben terheli a felelősség."

A „Lupta“ a hivatalos kommunikével kapcsolatban megjegyzi, hogy a nyomozó hatóságokat számtalanszor vezették félre és így most is kétkedve fogadja a hadbírósa megállapításait és eredményeit. Ennek igazolására egy igen jellemző esetet hoz fel. Egy ezredától megszökött és nemrég letartóztatott katona vallomását, aki fantasztikus mesét hozott fel a maga védelmére, azzal egyidejűleg, hogy a hadbírósa elvértette Debrecenbe két állítólagos magyar kém után, akik beszégetését a szökött katona állítólag a vonaton kihallgatta. Később természetesen kiderült, hogy a katona vallomása szemérmesített hazugság.

— Válságban Erdélyi kenyérellátása. Megírtuk, hogy dr. Utalea polgármester visszakerült bukaresti utjáról. A polgármester többek között részt vett a Tatarsou kisebbségi miniszter által egybehívott polgármesteri konferencián. Az erdélyi primárok referátuma szerint az ideai termés nem felel meg a szükségleteknek. Dr. Utalea külön kiemelte, hogy Kolozs megyében a termés a közepes termésnél marad és ha az exportot továbbra is fenntartják, a kenyérellátás nagy gondot fog okozni. Az értekezleten jelen volt Franasovics államtitkár s megígérte, hogy gyorsan és radikálisan fog a kormány intézkedni. Legközelebbi rendelet jelenik meg, amely valószínűleg korlátozni fogja a gabonakivitelt.

— Monarchista propaganda miatt letartóztatták a bécsi kabinetiroda volt igazgatóját. Bécsből jelentik: A rendőrség botrány okozás és monarchista propaganda miatt őrizetbe vette Padajauinig István volt kabinetirodai igazgatót. Padajauinig tegnapelőtt este az Imperial szállóban Krausz Károly írónak ezt vágta az arcába: „Itt ül a császárgyilkos!“ A kijelentésre az író felháborodva ugrott fel s mindkét részről gyalázkodó kifejezés hangzott el. Padajauinig távozóban még ezeket mondta: „Még egy szót a császári ház ellen s végzek magával!“ Padajauinigról, aki estenként a kávéházakban és éttermekben Ottó király képét terjeszti, a rendőrorvosi vizsgálat most megállapította, hogy idegbeteg és nem beszámítható. A volt kabinetirodai igazgatót az orvosi vélemény alapján a rendőrségi kórházba szállították s az esetről értesítették az államügyészséget, amely megindította az eljárást.

Öngyilkosságot kísérelt meg egy kolozsvári nagyvállalkozó

Farkas Simon vezérigazgató felvágta ereit, de állapota nem életveszélyes

(Cluj-Kolozsvár, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az a nagy krízis, amely az ország gazdaságát minden oldaláról és minden vonatkozásában kikezdi, a mai napon majd hogy egy derék, szorgalmas kolozsvári nagyvállalkozó életét nem követelte. Farkas Simon, a kolozsvári Téglaiipar részvénytársaság és az Iris kerámiai részvénytársaság vezérigazgatója, Erdélyi közgazdasági életének jelentős alakja a szorongató pénzügy és a termelés nyomasztó stagnálása következtében fizetési nehézségek közé jutott. A válság mind kilátástalanabb perspektívát nyújtott, az építkezés stagnál, a fizetési kötelezettségeket nem lehetett abban a tempóban teljesíteni, mint rendes viszonyok között. Közben a hitelt nyújtó pénzügyintézetekkel szemben fennálló kötelezettségeket csak súlyos kamatterhekkel lehetett paralizálni.

Ez a helyzet fokozott idegmunkát követelt a vállalkozó embertől, aki rövid tíz év alatt valósággal amerikai méretűvé tudta fejleszteni azt a néhány kis téglagyárat, amiket összevásárolt Kolozsvár környékén. Abban a számításban fejlesztette, nagyította, újabb és újabb érdeklődőket vont be vállalkozásaiba különösen az utóbbi években, hogy Erdélyben a békekötés után olyan lendületnek fog indulni az építkezés, mint ahogy ez méltán elvárható a kíncestekben bőséges országgrésben.

Két tekintélyes bank, a Banca Agrara és az Erdélyi Bank finanszírozták Farkas Simon vállalatát.

Az Iris porcellángyár körül nagy érdemei voltak Farkas Simonnak. A megvásárolt kolozsvári kis téglagyárak egyikét kerámiai cikkek gyártására rendezte be, miután ő maga fáradságos és éveket igénylő kutató munkát végzett Erdélyben megfelelő agyag után. Minden reménye ez a gyár volt, amelynek termékei sok tekintetben a külföld hasonló áruival is versenyeztek. A gyár jövedelméből remélte egyen-ulyban tartani a téglagyárak körül felmerült pénzügyi bajokat jobb időkig, amikor mégis megindul Kolozsváron az építkezés.

— Öngyilkos utcai leány. Tegnap este a sétátéren szolgálatot teljesítő rendőr közszemérem elleni kihágáson csípte rajta Mititean Zsuzsa tizenhét éves utcai lányt. A rendőr Mititean Zsuzsát bevitte a központi rendőrségre; ahonnan ma délelőtt akarták átkísérni a dolgozóházba. Mititean Zsuzsa egy rendőr kíséretében hagyta el a rendőrség épületét. Mikor a malomárok hidján mentek keresztül, egy hirtelen ugrással átvette magát a hid korlátján és beugrott a sebesen folyó vízbe. A rendőr a lány után ugrott és megakadályozta az öngyilkosságában. A leány kihallgatása alkalmával azt vallotta, hogy azért követte el az öngyilkosságot, mert már egy alkalommal vett a dolgozóházban és tapasztalatai alapján inkább mely a halálba, mint még egyszer a dolgozóházba. Mititean Zsuzsát minden ellenkezése dacára átkísérték a dolgozóházba.

— Eljegyzés. Bernstein Dezső eljegyezte Hirsch Olga Petroseni. (Minden külön értesítés helyett.)

— Vilmos császár filmgyáros. Berlinből jelentik: Vilmos, a németek volt császára részesevést vállalt az Uránia berlini filmvállalatban, amely a Persifalt megfilmesíti. A császár kikötötte, hogy a darabot csak akkor mutassák be és hozzák forgalomba, ha ő azt Doornban megcenzurázta és jóváhagyta.

— Princip celláját örökre elzárták. Theresienstadtól jelentik: A theresienstadti erődben Principnek, Ferenc Ferdinánd gyilkosának celláját, amelyben Princip meghalt, örökre elzárták.

— Zsarolásra használják Terente „hírnevét“. Bukarestből jelentik: Terente levelet intézett Filestinehez, a galaci színház igazgatójához, amelyben 100.000 lejt követel halálbüntetés terhe mellett. A hatóságok azt hiszik, hogy a levelet nem Terente írta, hanem egy másik zsaroló banda akarja kihasználni Terente népszerűségét.

* Pöstyénifürdőn teljes erővel folyik a szezon. A pompás Thermia Palace Szállót, mely az összes fürdővel egybeépült, már megnyitották. Az árak meglepően mérsékeltek. A Thermiában már napi 65 Ke-ért kapható lakás penzióval. Felvilágosítások telefonon is: Rózsa drogéria, Cluj, Str. Londrei 21, ahol eredeti pöstyéni iszapkocka is kapható házikurára.

Azonban a pénzkrisis az Iris is érzékenyen érintette: a gazdasági válság Farkas Simon mindkét vállalkozására egyformán súlyosodott és a kitűnő üzleti érzék fölött rendelkező vállalkozó, aki ezer ötlettel nagyarányúvá fejlesztette vállalatát, most, ha csak átmenetileg is, teljesen a gazdasági krízis karmái közé jutott.

Barátai napok óta aggódtak miatta. Az erélyes, kemény, megjelenésében is tiszteletet parancsoló ember megtört. Többször emlegette meghitt emberei előtt, hogy nem tudná túlélni egyetlen váltója megóvatolását és valóban mind mai napig vállalatai fizetési kötelezettségüknek eleget is tettek. A szerencsétlen embert azonban a jövőért való aggodás és tulfeszített munka idegrendszerében is megbolygathatta és egy rohamában végzetes tervet akart végrehajtani magán.

Ma, kedden délután négy óra felé egy katoná az Erzsébet-tér 53. szám alatti villa kertjében egy férfit pillantott meg, aki egy beretvával fölnyitotta bal keze ereit. Bement a villa kertjébe és kicsavarta az ellenkező férfi kezéből a kést. Így fedezték föl Farkas Simon öngyilkossági kísérletét.

A házbeliek azonnal intézkedtek, hogy Farkast bevigyék a Vörös Kereszt szanatóriumba, ahol Steiner professzor azonnal műtétet hajtott végre rajta. Most, amikor a sorokat írjuk, Farkas Simon túl van a komolyabb veszélyen. Az orvos kijelentése szerint még meg lesz menthető az életnek.

A városban gyorsan híre járt Farkas Simon tragikus esetének, amit mindenféle a megdöbbenés és az igaz részvét hangján tárgyaltak. Farkas Simon igen jótékony ember, aki nemcsak szűkebb családjáért küzdött, hanem sok olyan szegény rokonért és barátért, akik hozzáfordultak.

A zsidó közéletben mindig áldozatkészséggel vette ki a maga részét. Alapítója és lelkes támogatója volt a Tarbutnak és minden zsidó kulturális ügyet önzetlenül és odadással szolgált.

— Nagy hajó katasztrófa. Parisból jelentik: Egy japán gőzös 138 utassal és 54 tengeressel elsüllyedt. Tízennyolc utast és 5 tengerészt tudták csak megmenteni. Közelebbi részletek a katasztrófáról hiányoznak.

* Ocsó kurát csusz, köszvény ellen Pöstyénben használhat. Már napi 40 Ke-től kezdve nyerhető jó polgári lakás ellátással. Romániai vendégek részére kedvezményes fürdőárak. Felvilágosítások telefonon is: Rózsa drogéria Cluj, Str. Londrei 21 ahol eredeti pöstyéni iszapkocka is kapható házikurára.

— Az olasz fascista kormány hadjárata a sajtó ellen

Róma, július 29. A római fascista kormány új sajtórendelete alapján vasárnap kilenc lapot különböző vétségek ürügye alatt beszüntetett.

Nagy
harisnyavásár
mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlín harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlín minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÓTÉR 13

Divatkeztükben és kötöttárunkban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

A vámrevízió hatása a vegyiparra

„Nem lehet komolyan venni a gyárosok ígőretét, hogy nem emelik az árakat.“ Kedvező fejlődés kilátások

(Cluj Kolozsvár, július 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az életbeléptetett új vámtarifa első sorban a belföldi vegyiparban érezteti hatását. Azokban a vegyitermékekben, melyeknek nyersanyaga nagy tömegekben fordul elő Románia területén, egyes tökéredkeltségek máris nagy investációkra gondolnak. Előrelátható jelek szerint a vegyiparban nagyarányú fellendülés várható. Máris tervbe van véve egy rágógálic és kénsavgyár felállítása, melyeknek az előállításához szükséges nyersanyagok, így a vas, kén, cinkere nagy mennyiségben található a romániai értekepeken.

Vegyipari körökben a vámtarifa előnyeit csak félrendszerabálnak tartják, főleg azért, mert a kémiai nyersanyagok kiviteli illetékeit nem szállította le a kormány, holott a nyersanyagkivitel lendítésé föl a romániai vegyipari kereskedelmet. A romániai nyersanyagok mai kedvező konjunkturalis helyzete rövidesen megszűnik, mert Oroszország, amely rendkívül gazdag vegyipari nyersanyagokban, egyre-másra köti meg kereskedelmi szerződéseit az egyes ipari államokkal. Az export lehetővé tételével pedig a belföldi nyersanyagtermelés is lényegesen olcsóbbá válna, melyet a mai viszonyok között rendkívül horribilisnek tekinthető fuvar és egyéb költségek erősen megdrágítanak.

Arra a kérdésünkre, hogy vajjon az új vámrevisim nem-e csak a fogyasztó közönség terheit növeli, az erdélyi vegyipar egyik reprezentánsa azt a felvilágosítást adta, hogy a fogyasztók érdekeit a nagyipar monopolisztikus törekvéseivel szemben könnyű volna megvédeni azáltal, hogy a feltétlen szükséges importot egy állandó közgazdasági intézmény javaslata alapján direkt ezt a célt szolgáló szindikátusok intéznék. De keresztül lehetne vinni a belföldi termelés olcsóvátételét azzal is, ha a kormány módot nyújtana a régi módszer szerint berendezett üzemek modernizálására, mely a termelést lényegesen egyszerűbbé és rentabilisebbé tenné.

Felvetettük azt a kérdést is, vajjon keresztülvihető-e az, hogy az új vámtarifa ellenében a gyárosok ne emeljék fel cikkeik árát, melyre vonatkozólag az egyes gyárosok kollektíve és egyénenként kötelezettséget vállaltak a pénzügyminiszterrel szemben. Kérdésünkre azt a meglepő választ kaptuk, hogy ez az ígőret és elkötelezés a gyakorlatban semmi reális értékkel nem bír, mert hiszen maga a pénzügyminiszter is nagyon jól tudja azt, hogy az árak nívója egy olyan rezultáns, mely számos különböző komponensnek az eredménye. Lehetetlen, hogy minden vámvédelem ellenére ne emeljék a gyárak

cikkeik árát, mikor a vasúti tarifa, a fuvar és a munkabér állandóan emelkedő tendenciát mutat. Ezenfelül maga a nyersanyag-produkció is drágul, aminek közvetlen oka az, hogy minden egyes iparvállalat illegitim költségei már állandósultak, nem működik pontosan a telefon, a táviratokat nem kézbesítik, a levelek elvesznek és a legkisebb ügyek elintézésére is egész tisztviselői kart kell foglalkoztatni a vállalatoknak, kik bagatell ügyek elintézésére végezt szinte naponta kénytelenek Bukarestbe szaladni.

Összefoglalva, — speciál a vegyiparra vonatkozólag — az új vámtarifa hatását, meg lehet állapítani, hogy bár ez a fejlődés szempontjából nagy lehetőséggel bíztat, mégsem kifogástalan, mert a nyersanyag-export illetékeit nem szállította le. Holott a londoni konferencián a Németország javára beálló változások a német vegyipart rövidesen ismét produktív állapotba helyezik és ha Románia továbbra is megakadályozza gazdag kémiai nyersanyagainak exportálását, úgy Németország, ez a hatalmas felvevő piac, nyersanyagszükségletét Oroszországból és Svédországból fogja beszerezni. Románia pedig, melynek éregzdasága vetekedik agrártermékeinek gazdaságával, ezáltal is elveti magát az lehetőséget, hogy az értékes valutafolyamok beengedésével pénzügyi helyzetét megerősítse.

¶ **Árumintavásár és mezőgazdasági kiállítás Szegeden.** Szegedről jelentik: A Baross Szövetség szegedi fiókja a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarával karöltve a kereskedelem és ipar minden ágát és az egész mezőgazdaságot felölelő nagyszabású kiállítást és vásárt rendez Szegeden. A vásár szeptember 6-án nyílik meg és 14-én zárul. A magyar államvasutak saját vonalaink a vásári igazolvánnyal érkezőknek 50 százalékos menetdíjkezdményt adnak. A vásári igazolvánnyal rendelkezőknek vizummentes határátlépés van engedélyezve és csak a vásár területén kell 24 órán belül jelentkezniük.

¶ **A külföldi fémpiac helyzete.** Newyorkból jelentik: A newyorki tőzsdén a réz árfolyama stabilnak mondható. Jegyzése 12.37 centen áll. Ezzel szemben a többi piacokon a réz nem örvend nagy keresletnek, ami automatice a termelés csökkenésére fog vezetni. A cin árfolyama alacsonyban állt ki. Londonban igen gyenge volt a kereslet, mindazáltal a készletek csökkenése folytán a cinárak megszilárdultak. Az ólom árfolyama Londonban gyöngült, de az utóbbi pár napon 32.75 fontra emelkedett. Ezt az árat az élénk kínálat nem igazolja.

Newyorkban a cink 5.82 re emelkedett. Londonban az aluminiumot hivatalosan 125 fonttal jegyzik, a külföld számára 120 fonttal. Jóllehet áru bőven van, de nem valószínű, hogy az árak — ennek ellenére — esni fognak.

¶ **Az osztrák-magyar árucsereregymény érvényét meghosszabbították.** Bécsből jelentik: Az osztrák-magyar árucsereregyményt bizonytalan időre meghosszabbították. Ebben az ügyben a magyar kormány delegátusai Prágában folytattak tárgyalásokat az osztrák delegátusokkal. Eszerint a régi árucsereregymény tovább is érvényben marad.

¶ **Cseh bank fiókja Budapesten.** Prágából jelentik: Komoly forrásból eredő információk szerint a prágai Hitelbank fiókot létesít Budapesten, vagy társas viszonyba lép valamelyik budapesti magánbankkal.

¶ **A jugoszláv nemzeti bank váltókölcsonnt nyújt az iparosoknak.** Belgrádból jelentik: A jugoszláv nemzeti bank igazgatósága elhatározta, hogy teljesíti azoknak az iparosoknak kérését, kik a Narodna Banka útján váltóhitelt kértek tőle. A múlt évben is sikerült egyes iparosoknak hasonló váltókölcsonnokban részesülniük. A hitel nagy könnyítést fog jelenteni a jugoszláv ipar részére.

¶ **Az építőiparosok mozgalma az építkezés megindításáért.** Az Építőiparosok Országos Szövetsége, melynek Kolozsváron van székhelye, elhatározta, hogy a jövő hó folyamán országos értekezletre hívja össze tagjait. Az értekezlet legfontosabb tárgya az építőipar sulyos helyzetének megvitatása lesz. Értesülésünk szerint az építőiparosok szövetsége memorandumban fogja felhívni a kormány figyelmét az építkezés pangásának katasztrófális következményeire.

¶ **Bécsi marhavásár.** (A Saborsky & Söhne cég távirati jelentése.) Felhajtás volt 3426 darab, ebből 1136 darab romániai marha. Extrém és prima áru ára változatlan, a többieké 500—1000 koronával olcsóbb. A jelentésből így kitűnik, hogy a gyengébb minőségű marha piaci ára az utóbbi időben egyre esik a bécsi marhapiacra.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgőncim: Saborskysöhne
Wien — Előállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Huskületemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

Magyar Színház

Szerda, július 30

Az elnyomottak

Társadalmi dráma a francia történelemből a XVI. századból 7 felvonásban. Főszerepben: Raquel Meiler, Sarah Bernhard

VELMA
SUCHARD
CSOKOLÁDÉKÜLÖNLEGESSÉG

CLUJ
Piața Unirei
17

"LA CORSO"

EUGEN LANDESMANN

CLUJ
Piața Unirei
17

Damastok
Grenadin
Marquett
Batist
Libertin
Schroll
vászna
Női
harisnyák

★
A nyári divat
összes selyem-
ujdonságai rend-
kívül nagy vá-
lasztékban
★

Lüsterek
Kreppok
Kabát
bélések
Delének
Paplan
clothok
Férfi
harisnyák

Rendkívül le-
szállított árak!

Rendkívül le-
szállított árak!

Szőrmefestés és
gyapjufestés

TAVASZI RUHAKAT A LEGSZÉBBEN TISZTÍT

"KRISTALY" GŐZMOSÓGYÁR CLUJ

Telefon 500

Telefon 500

Gyapju és gyapju-
fonalfestés

¶ **A záloglevelek:** A pénzügyi válság miatt a kamatot hajlandó s így a sem tudják hézségnek kok egy koronára tani, ame ingatlan loglevelek el 95-ös matozással a külföld a papirok révén olcsó gyáripart

Lényeg-
tént. Az
lanok. Ke
jegyzték:
korona 36
frank 42
frank 11
olasz lira

Bukar
52, leva
francia fra
990, drac
lengyel
korona 27

Zürich.
Amsterda
543.50, L
2745, Mi
1805.00, L
645.00, B
106, Bécs

¶ **A módosítá-
ban most
rint a pe
szóló tö
módosító
vényt fo
területér**

A KA
országos
igérkezik
zés érke
tás, amin
Brassó,
gos kitű
uszóegyle
vári uszó
gek és a
uszó is f
színeiben
A Va
szereplés
elől mit
hogy biz
akarja a
kötötést.
ször Buk
és fémm
van. Sőt
lag is,

Ki-
ke-
a

Gy

A magyar pénzügyi enyhítésére ipari zálogleveleket bocsátanak ki. Budapestről jelentik: A magyar ipar fejlődését nagyban gátolja a pénzügyi. A kamattételek horribilisek és vajorigált kölcsönök utáni heti egy százalékos kamatot fizetnek. A nagyipar azonban nem hajlandó ilyen magas kamattételeket fizetni s így a nagybankok még saját vállalataikat sem tudják elég tőkével ellátni. Ennek a nehézségnek a leküzdésére a budapesti nagybankok egy új, érdekes tervet lauszíroznak. Aranykoronára szóló zálogleveleket akarnak kibocsátani, amelynek fedezetei egyes iparvállalatok ingatlanai és ingóságai volna. Ezeket a zálogleveleket a külföldi tőzsdék útján helyeznék el 95-ös árfolyamon évi 8-10 százalékos kamatozással. Azt remélik, hogy ma alkalmasak a külföldi piacok hangulatai arra, hogy ezeket a papirokat el lehessen helyezni és ennek a révén olcsó hitellel lehetne ellátni a magyar gyáripar.

A mai valutapiac

Lényeges változás a mai valutapiacra nem történt. Az árak a lamya kereslet mellett változatlanok. Kevés forgalom mellett a következő árakat jegyezték: Osztrák korona 310-312, magyar korona 360-370, cseh korona 677-682, svájci frank 42-40-42-60, dollár 229-230, francia frank 11-60-11-80, font sterling 1015-1020, olasz lira 10-00-10-50.

Valutapiac július 29-én:

Bukaresti Valuták: Napolon 825-00, márká 52, levs 160, török lira 118, font sterling 990, francia frank 1220, svájci frank 42-50, olasz lira 990, ércbuna 380, dinár 260 00, dollár 226-00, lengyel márká 44-00, osztr. korona 32-00, magyar korona 27 00, cseh korona 680.

Zürich. Nyitás-Zárta: Berlin 129-00-129-50, Amsterdam 207⁵/₈-207⁵/₈, Newyork 543⁷/₈-543-50, London 2389 50-2387, Páris 2760 00-2745, Milano 23505-2350, Prága 1615-00-1605-00, Budapest 69-00-69-50, Belgrád 642-50-645-00, Bukarest 235 00-235-00, Varsó 106-106, Bécs 76-75-76-75.

A fogyasztási illetékekről szóló törvény módosítása. A bukaresti pénzügyminisztériumban most kezdték meg a fogyasztási, névszerint a petróleum, cukor és olajtétel illetékeiről szóló törvény módosításának előkészítését. A módosított törvény a Constantinescu féle törvényt fogja helyettesíteni és az egész ország területére érvényes lesz.

SPORT

A KAC országos uszóversenye. A KAC országos uszóversenye rendkívül sikeresnek ígérkezik. A vasárnapi versenyre annyi nevezés érkezett, hogy olyan küzdelemre van kilátás, amintre Kolozsvárt még nem volt példa. Brassó, Marosvásárhely, Arad, Temesvár, Lugos külföldi uszói kivül Erdély valamennyi uszóegyleti beneveztek a versenyre. A kolozsvári uszódában már folynak nagyban a tréningek és amint halljuk, több kiváló budapesti uszó is fog szerepelni a kolozsvári egyletek színeiben.

A Vasasok kétnapos kolozsvári vendégszereplése. Miután a Vasasok itteni szereplése elől minden akadály elhárult és a központ is, hogy bizonyosságot tegyen mennyire őszintén akarja a magyarországi csapatokkal az összeköttetést, lemondott arról, hogy a Vasasok először Bukarestben játszanak, a budapesti Vasas és főmunkások vasárnapi játéka biztosítva van. Sőt tárgyalások indultak arra vonatkozólag is, hogy egyik garnitúrájuk szombaton is

játszon a Victoriával. Hír szerint a tárgyalások is sikerrel jártak és így a Vasasok e héten két mérkőzés keretében mutatkoznak be a kolozsvári publikumnak. Szombaton délután 6 órakor a Victoria, vasárnap pedig a Haggibbor ellen. Mindkét mérkőzést külföldi bíró fogja levezetni.

Kolozsvári egyletek vidéken. A kolozsvári vasutas egylet vasárnap Nagyváradon játszik a Tőrekvással. A Haggibbor 9. és 10-én Csernovitzban játszik a Dragosvodával, illetve az ottani Makkabival. Rákóvetkező vasárnap (17-én) a Haggibbor Brassóban szerepel a Brasovia ellen.

A kassai AC Aradon. Tegnap számunkban megírtuk, hogy Ruszinszko bajnokesapata, a kassai AC erdélyi turára jön. Ugy értesültünk, hogy a kassaiak már holnap reggel Romániába érkeznek, szombaton és vasárnap Aradon játszanak az AAC és az ATE vel. A KAC ezután a Zsilvölgön játszik a Valkánal, Jiulal és a Camp pal.

MOZGÓK MUSORA

Select-Mozgó Szerda, július 30. Ivette Szentimentális dráma 6 felvonásban. Főszerepben: Lya Mara.

MEGÉRKEZTEK

a hely-nyulször-
könnyü kalapok

DRBJA LEI 120.—

Weisz Siegfried kalap- és uridivatár-
házába Cluj, Calea Reg. Ferdinand 6.

Karlsbadból közvetlen importált

**porcellán és Steingut-
edények**

éttermi, kávéházi- és háztartási felszerelések, csiszolt préselt és fuvott üvegarak, lámpaárak, demyohn, gyógyszer és befőttesüvegek legelőnyösebben beszerezhetők:

Ausländer Lajosnál Cluj

Piața M. Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. Telefon 954

A Temesvári Múmalom R.-T.

mindenkinek ajánlja Tészta- és Konzervgyártásának

elsősorban **M.M.** készítményeit
Kaphatók minden nagyobb fűszerüzletben

GRÜNWARD & STEINER.

Előrehaladott idey
miatt az összes
nyári anyagok
leszállított
árban!

Grünward és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza
Cluj, Piața Unirii No. 12. — Telefon 9-61

**Kiváló minőségű,
kellemes és üdítő**

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5.

Főraktár: Cluj, telef. 394

NYILTTÉR

E rovatban közölte a szerkesztőség nem felelős.

Tisztelettel értesítjük t. üzletfeleinket, hogy Rippner Nándor ur cégünk kötelékéből kilépett és így mindennemű megbízást tőle megvontunk.

Gutfried és Herskovits

Oradea-Mare

Az „UJ KELET” könyvosztálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Egyszáz lej értékű **ingyen** az Uj Kelet min-
kü könyvet kap den előfizetője és
olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

I. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek (Kötve. Novellás könyv)
- Ujvári: Bosszuálló Isten (Regény)
- Goldschmidt: Egy zsidósors (Amatőr példány. 3 kötetes regény)
- Giszkalay: Titok. (Egyfelv. dráma)
- Agnon: És a meggörbödött kiegyenesedik. (Regény)
- Nordau: Dr. Kohn. (4 felv. dráma)
- Biró Lajos: A zsidók utja. (Tanulmány)
- Giszkalay: Támár. (Amatőrpéldány. Bibliai regény)

Ezt a hatszáz lejes sorozatot ötszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel

★

Nyolcvan lej értékű **ingyen** az Uj Kelet min-
kü könyvet kap den előfizetője és
olvasója, aki az alábbi csoportot megrendeli:

II. csoport:

- Sch. Alejchem: Leégett nemesek. (Füzve. Novellás könyv)
- Grotto: Zsidó renaissance. (Kötve. Tanulmány)
- Goldschmidt: Egy zsidósors. (3 kötetes regény)
- Gorion: József és testvérei. (Bibliai regény)
- Kaczér: Golem ember akar lenni. (Dramai szimbolum)
- Giszkalay: Támár. (Bibliai regény)
- Sombart: A zsidók jövője. (Tanulm.)
- Paneth: Utazásom a Szentföldön. (Utalás)

Ezt a 380 lejes sorozatot háromszáz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel.

★

Hatvan lej értékű könyvet kap **ingyen** az
UJ KELET minden előfizetője és olvasója, aki az
alábbi csoportot megrendeli:

III. csoport (ifjúsági könyvek):

- Dr. Bai: Zengő hárfá.
- Nordau: Mesék.
- Kabbalisták és Csodatevők.
- Paneth: Utazásom a Szentföldön.
- Konrad: Futball ABC.
- Sch. Alejchem: A 13. Robinzon.

Ezt a 130 lejes sorozatot száz lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel.

★

Husz lej értékű könyvet kap **ingyen** az Uj
Kelet minden előfizetője és olvasója, aki az alábbi
csoportot megrendeli:

IV. csoport (cionista tanulmányok):

- Sokolov: Uj zsidó.
- Gorelik: Cion és Golus.
- Pinsker: Antoemantipatio.
- Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.
- Mairovits: Tora és cionizmus.
- Dr. Blank: Mit akar a cionizmus.
- Goldmann: A zsidó nemzet követelesei.

Ezt a 90 lejes sorozatot hetven lejért (és portó) szállítjuk előfizetőinknek és olvasóinknak a pénz előzetes beküldése mellett vagy utánvéttel.

Kisérje figyelemmel további sorozatainkat!

Hirdessen az Uj Keletben!

APRÓHIRDETÉSEK

Árnyasírásnál egy szö 3.- vastag betűvel 6.- lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény.

Gyorsírás tanít okleveles gyorsíró Cim a kiadóban.

Kis különbejáratu butorozott szoba kiadó. Rudolf ut 13 tüzlet. 7563

Kiadó Deák Ferenc utcában kis szoba irodának, képviselőnek, lakatnak. Választ „Azonnal” jellegre kiadóba. 7564

Egy ügyes fiu, ki románul beszél, fizetéssel tanulónak felvétetik Dávid Hermán bírúrl-tében. P. Mihai Viteazul 39. 7562

Német kisasszony keres lakást és ellátást tanítás fejében jobb családnál Cim a kiadóban. 7567

Tanítót, vagy tanítónőt keresek, ki 8-10 elemi és polgárista tanulónak oktatását és azoknak román állami iskolában évvégi vizsgára előkészítését vállalja. Hittan, német nyelv és hegedű oktatás megkivántatik. Ajánlatok fizetési igények megjelölésével „Magántanulók” jellegre Diamandstein papirtűzet, Huedin címre küldendők. 7566

Utítársat keresek mielőbbi indulásra egy török, görögországi, palesztinai és egyiptomi utazáshoz, ki hajlandó volna ezt az utat saját költségén, szerény turista módjára megtenni. Levelet „Természetbarát” jellegre a lap kiadóhivatalába kérek. 7565

Forgalmas helyen irodának, esetleg lakásnak is alkalmas helyiség kiadó. Cim a kiadóban.

Veszek nyers borkövet és préselt seprőt kisebb és nagyobb mennyiségben. Altmann Samuel, Oradea-Mare, Sirul Cerbilor 23. 7469

Szuterén helyiség, világos, 200 négyzetméternél nagyobb területtel azonnal kiadó Fötér 20. sz. alatt. Értekezhetni ugyanott a bankban. 7533

Nagyszamos-utca 16 sz. a'att ujonnan épült házban 3 utcai bolthelyiség aug. 1-ére kiadó. Értekezhetni Piața Unirii 20. sz. alatt a bankban. 7533

Eladó egy jókarban levő kerékpár és egy karikahajós varrógép. Kőkert-utca 34. Déli órákban megtekinthető.

Egy aranyozó, egy vágógép és több apró könyvkötői eszköz eladó. Nadler, Calea Dorobanților 16 sz. 7559

Angol nyelvmester 3 hónapi kurzus alatt angolul beszélni és írni megtanít. Értekezés: Calea Motilor 53. Este 8 után. 7557

Egy ügyes, gyakorlatlalt bíró borkereskedőségét, ki a román nyelvet bírja azonnali belépésre keresi. A. Deutsch & Fii Lugoș P. Regina Maria. 7553

Perfekt gyors és gépirónó azonnali belépésre állást keres. Leveleket „Elsőrangú munkaerő” jellegre a kiadó továbbít.

Egy jó varrógép eladó. Galamb-utca 2.

Saját készítményű Előírással, hitelesített **Jégszekrények ürmértékek**

nagy választékban. gyártása.

Üzememben elvállalok mindennemű

fémgomó munkálatokat.

Grünwald Jakob bádógaruzom P. M. Viteazul 13. Cluj

Férfikalapokat

festi, tisztít, formál és vasal

Fehér István kalaposmester, Cluj, Unió-utca 21. Redout.

Postai megrendelések is eszközölhetnek!

Használjunk kizárólag

PLANTOL

כשר

legjobb növényzsírt, mert ez tiszta, egészséges és kiadós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készül, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: **HIENZ VILMOS** Cluj

Első Erdélyrészi Ékszerárúgy

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám

Velelőn Isidorban 2-13 * Sörgőzele jászare, Cluj

Ékszerárúgyiárta, nagykereskedés

Fegyverzet arany * Arany, ezüst és

és farrasztó * * * platinakövetéket

Klenze és Schwarzwaldi órákban, valamint kincseket

tárgyakban nagy leakat.

Csak viszontelvételeknek!

Betonkeverőgépek

valamint az összes cementipari gépek, u. m. cementtöcserepek, betontéglák, üreges betonblokkok, cementterazzo, granitoid, járdalapok gyártására kézi és erőhajtásra berendezve, formák, betoncsövek, kutgyűrűk, lépcső és egyéb építési anyagok gyártására. Teljes asbestcementpalagyári berendezések, I-a cementfestékek stb. stb. raktárról azonnal szállíthatók.

MODERNA

Építőipari Gépek és Radiátor Rt.
Brasov, Kis ucca 12.

Árlapok és költségvetések díjmentesen!
Mielőtt cementiparigépeket vásárol, kérjék raktárunk megtekintését

Készüljünk a

CLUJI MINTAVÁSÁRRA!

1924. augusztus 31 — szeptember 14.

ÉTTEREM

Strada Belvedere 6 **Bucurestben** Strada Belvedere 6
Grand kávéház háta mögött megnyit

Értesítjük a p. t. közönséget, hogy az ujonnan megnyit vendégönket a legmodernebb stílus szerint és jó konyhával vezettjük. Kérjük a nagyérdemű közönség pártfogását, a Tulajdonosok

A kolozsvári

CZELL

sörfőzöde

világos

„URSUS”

SÖRE

a közönség legkedveltebb itala

Legjobb gyermekápoló

HÖFER 1. számú gyermekhintőpora, HÖFER Baby Creme, Kapható az összes patikákban, drogeriákban és illatszertárakban, továbbá Kolozsváron Emkedrogeriában, Rózsa „Royal“-drogeria, Demeter-, Hintz- és Flohr-patikákban.

Kis

Vannak

ben élnek,

nem megfor

ezeket a sz

csak azokra

mutatnánk

Románia is,

napról-napra

a rendeletek

biztonságát

oéoloznak, biz

akkor szavur

A kormány

lessége megv

sére álló e

ezekkel a re

bánni és n

rosra, hogy

bénítóan érez

Szerintür

volt és érvé

ha azt kellő

teljesen elég

és a lakosság

tartassék. Mé

rint a korm

rendszabálya

dig meg nem

rendelni a h

országban. H

lónak bizony

tisztelet és e

hogy egy to

a szabad kri

letes munkás

tesség és az

vivják nemes

fogja látni, h

melynek éle

béke és a re

a cenzura mi

rendszerint a

zavaró hiób

cenzurával te

mány, mint

Az ujságir

emeli, tulajdo

emeli szót, n

cenzura hén

gét, melynek

szerüen a c

megmenekül

érdemelt haj

gunkat a B

mint a gond

egyik legsze

mi tudatába

rongó, ki ne

korszakban,

toll mérsékle

igazi és bees

zája kell hog

ligenciája, jó

hatósága. Leh

bürokraták h

hogy mi val

vonathozólag

számában kö

nagyváradi

interjúban e

azokat a cik

engedélyezni,

sajtóterület k

leni merényl

ellenes, dinas

ellen izgató

váradi cenzor

is kicenzuráz

hogy az Gó

dött vizsgabi

százalékát e